

Nr 705

Av fru **Gunne m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts propositioner nr 5, med förslag till lag om avveckling av fideikommiss m. m. och nr 26, med förslag till förordning om inkomstbeskattning av fideikommissbo, m. m.*

(Lika lydande med motion nr 577 i Första kammaren)

Av proposition nr 5 framgår, att det överväldigande antalet av de remissinstanser som yttrat sig över fideikommissutredningens betänkande avstyrkt utredningens förslag om avveckling av fideikommissinstitutet. Även vi anser att övervägande skäl talar för ett bibehållande av detta institut, då en avveckling med säkerhet skulle medföra en splittring av bestående drifts- och kultur-enheter. De åtgärder som departementschefen föreslagit för att förhindra detta kan inte anses utgöra tillräckliga garantier.

Med fideikommissen är oskattbara kulturvärden förbundna. Dessa stora värden ligger inte allenast i vackra gamla byggnader, samlingar av olika slag o.s.v. utan främst i hela den miljö dessa olika ting tillsammans bildar och som vuxit fram genom att fideikommissen i generationer innehafts av samma familj, som med kärlek och intresse vårdat dessa värden. Den vördnad för nedärvd tradition samt åtlydnad av urkund, som präglat det stora flertalet fideikommissinnehavare genom tidernas lopp och som kommit dem att känna personligt ansvar för de värden de genom sin ställning satts att vårda, kan aldrig ersättas genom statliga föreskrifter i en bolagsordning. Detta i synnerhet som utsikterna att i längden behålla bolagen såsom familjeföretag är ytterst små med rådande skatteförhållanden.

Man har anledning att befara, att de kulturvärden vårt land i dag äger i fideikommissen efter en avveckling icke kommer att kunna tillfredsställande vårdas och sammanhållas. Det måste anses vara ett brott mot såväl gångna tider som kommande generationer att utan rimliga skäl förstöra dessa kulturvärden. Vi vill instämma i vad riksantikvarieämbetet anfört: "Några större allmänna olägenheter av att bibehålla dem torde knappast kunna påvisas. Man frågar sig om inte vårt land har råd att bevara den relik av en äldre kultur som fideikommissen utgör."

Under remissbehandlingen har det från flera håll framhållits, vilken betydelse de större fideikommissen har såsom ryggrad i sin hemorts ekonomiska liv. Även om en successiv avveckling kommer att ske, så kommer dock den väsentligt förändrade förvaltningen att medföra avsevärda rubbningar av social och ekonomisk art för åtskilliga berörda kommuner.

Vi motsätter oss sålunda en tvångsvis avveckling av fideikommissen. Det finns emellertid fideikommiss där en avveckling utan olägenhet skulle kunna ske. Vi åsyftar i första hand rena penningfideikommiss och stadsfastighetsfideikommiss. Genom att utvidga Kungl. Maj:ts befogenheter att bevilja s. k. permutation skulle man på ett smidigt sätt kunna avveckla de fideikommiss som det inte av ekonomiska, sociala eller kulturella skäl finns anledning att skydda. Initiativet till en avveckling bör tagas av fideikommissinnehavarna, varefter Kungl. Maj:t må pröva om tillräckliga skäl föreligger för en avveckling.

Åberopande det anförda hemställes,

att riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts propositioner nr 5 och nr 26 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte, med tillämpande av sin permutationsrätt efter hemställan av fideikommissinnehavare medge tillstånd till avveckling av fideikommiss, där Kungl. Maj:t anser skäl för en sådan avveckling föreligga.

Stockholm den 19 februari 1963

Stina Gunne

Hans Nordgren

Karin Wetterström

Carl Eric Hedin
